

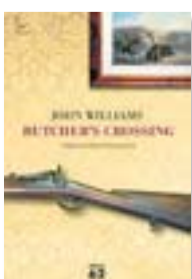
Tots aquells bisons: Williams i el salvatge Oest

PERE ANTONI PONS

Mescla d'història iniciàtica i de western crepuscular, *Butcher's Crossing* és la segona novel·la de John Williams, l'autor de *Stoner* i *August*. Publicada originàriament el 1960, participa dels codis revisionistes del gènere que es poden trobar en el cinema de l'Oest d'aquella dècada: des del *Liberty Valance* de Ford fins al *Grup salvatge* de Peckinpah i el *Petit gran home* de Penn. Això vol dir que l'èpica, si bé no ha desaparegut, està tenyida de desesperança i d'agonia.

La novel·la, sobria però vibrant, d'un ofici narratiu i una saviesa existencial que admiren i esgarriren, conta la història de William Andrews, un estudiant de Harvard que el 1873 abandona Boston per llançar-se a l'aventura del salvatge Oest i, romànticament, fer-se un home. Per tal d'aconseguir-ho, s'alia amb el Miller, un experimentat caçador, i s'embarca en una expedició cap a una vall de Colorado, diuen, pasturen milers de bisons. En aquest sentit, el periple del jove Will, que fugiu de la civilitzada i encara molt europea Costa Est per "veure tanta natura com pugui" –ressons de Thoreau i Emerson–, tastar la llibertat de l'individu sense compromisos i trobar "la forma d'una essència més genuïna", no podria ser més arquetípicament nord-americà.

És més: l'autor juga a fons la carta de l'americanitat. Això queda clar, sobretot, en el tractament que fa del paisatge. Recordem que, a ulls dels nord-americans del XIX, la immensitat majestuosa del paisatge del Nou Món era un indicatiu de la predilecció que sentia Déu per aquell continent. Per això Williams dona tant de protagonisme –la seva prosa és poderosament física– al desert, les muntanyes, els rius, les planúries i les valls. I també als bisons, esclat, bèsties formidables que la cobdícia humana i els avenços del progrés –el ferrocarril, el mercat capitalista– han condemnat a l'extinció. Desenganyada, lacònica i coratjosa, *Butcher's Crossing* és el retrat morós però vívid d'un món que s'acaba. També és una novel·la molt emocionant: és l'emoció que suscita la fatalitat quan és assumida amb ràbia i horror, sí, però també amb conformitat i noblesa. ♦♦

BUTCHER'S CROSSING
JOHN WILLIAMS
EDICIONS 62/
LUMEN
TRAD. ALBERT
TORRESCASANA
380 PÀG./18,90€

Retrat del pensador decrepit

ARA

DAMIÀ ALOU

És curiós que els tres grans prosistes del XVIII anglès vinguin de l'arbre cervantí. Sterne va crear *Tristram Shandy*,

un Quixot il·lustrat en què l'aventura és senzillament la pròpia vida; Swift va beure de la ironia de Cervantes fins a convertir-la en una arma carregada de mala bava; i Thomas de Quincey es va moure sempre en el gènere híbrid, oferint-nos el que probablement és el primer retrat en primera persona de l'addicció a les drogues: les *Confessions d'un consumidor d'opi anglès*, una obra en què el seu esperit humorístic i jugarer es morteeix la cruïlla del relat.

De Quincey es considerava abans de res un filòsof, i als 13 anys parlava i escrivia el grec amb fluïdesa, i mentalment traduïa la premsa dià-

ria perquè no se li rovellés. Va ser dels primers anglesos que es van interessar per l'alemany, una llengua gairebé secreta a Anglaterra, i els seus contemporanis en destaquen la cortesia i tímida. Va practicar sobretot l'assaig, en una època en què un assaig era una obra sàvia escrita pel delit dels lectors.

El seu coneixement de l'alemany va ser el que li va permetre escriure *Els últims dies d'Immanuel Kant*, basat en les memòries d'E.A. Wasianski, un dels darrers amics del filòsof que van sobreviure. He dit "escriure", però és difícil saber fins a quin punt De Quincey va traduir o es va inventar algunes de les anècdotes que apareixen en el llibre. Per curar-se en salut, va afirmar que també s'havia basat en els relats de Jachmann, Borowski i d'altres. De Quincey considerava que les biografies aparegudes fins a aquell moment "informen

ELS ÚLTIMS
DIES
D'IMMANUEL
KANT

THOMAS DE
QUINCEY
L'AVENÇ
TRAD. JOSEP M.
MUÑOZ LLORET
80 PÀG./11€

massa poc sobre la seva conversa i les seves opinions". Resumint: qui era la persona que s'amagava darrere Kant? El retrat que fa del filòsof s'avé amb el seu propi temperament: ens presenta un home afable, organitzat, savi, amic dels seus amics i molt sociable. Com ja podíem esperar, no s'entreté a parlar-nos de la filosofia kantiana –no és el propòsit del llibre–, i prefereix que sapiguem detalls més personals: que no li agradava que la gent mengés poc; que no suava o no duia lligacames. Els convidats als seus dinars eren escrupolosament triats perquè pogués passar una estona agradable en companyia de gent jove; com que al dormitori no hi tenia estufa, s'embolicava amb un edredó mig farcit de plomes. La complexa operació el deixava com una mòmia.

La primera vegada que vaig llegir aquest llibre, fa molts anys, vaig riure tant que vaig pensar que tot era ficció. De Quincey no és mai sarcàstic, i la tendra ironia amb què presenta la decadència del, probablement, més gran filòsof del seu temps és gairebé un missatge d'esperança: la vellesa és això, i pot destruir fins i tot la intel·ligència més elevada. Probablement el llibre és la primera descripció que es fa d'una demència senil amb tot detall: des de la pèrdua de la noció del temps, quan no comprenia que el cafè no li portessin "al acte", fins que va deixar de ser ell mateix, cosa que va fer exclamar a un visitant: "No és Kant el que he vist, sinó la closca de Kant!" El dia a dia de la darrera setmana és narrat amb una emoció despullada de sentimentalisme.

Aquest llibre té alguna cosa de fascinant difícil d'explicar: la seva barreja de respecte i despreocupació; el seu estil precís i alhora brillant; el record de quan els llibres s'escriuïen pel plaer de llegir. Hi contribueix la traducció de Josep M. Muñoz Lloret, que reprodueix molt bé la complicada sintaxi de l'autor. ♦♦

El renaixement d'un clàssic

JAUME CLARET

Charles H. Haskins va ser un personatge excepcional. Pare dels estudis medievals als Estats Units, dominava

el grec i el llatí des de petit i amb 20 anys ja era doctor en història per la Universitat John Hopkins, després d'haver fet estades a París i a Berlín. A la seva capacitat intel·lectual s'hi sumava el seu compromís cívic: company de classe del futur president Wilson, va ser un dels tres assessors que van acompanyar-lo a les negociacions de la Pau de París de l'any 1919.

L'aparició el 1927 d'*El renaixement del segle XII* va suposar la seva consagració acadèmica, amb una interpretació que revaloritzava la

suposada foscor de l'Alta Edat Mitjana. El Renaixement, fins aleshores vinculat en exclusiva al Cinquecento italià, s'avançava als segles XI-XII, amb una visió més positiva i positivista de les institucions i la cultura medievals europees: el dret, la poesia, la universitat, la ciència...

Tot i la rellevància del text i del personatge, aquesta obra mai no havia estat traduïda a casa nostra. Més enllà de corregir una clara mancança bibliogràfica i perdut el valor de la novetat, la caparrudesa de Claudia Casanova (traductora, prologuista i editora d'aquesta edició i autora, ella mateixa, de novel·les històriques medievals) permet accedir a un llibre exquisit tant en la seva redacció com en l'elegància expositiva, sense renunciar a algun toc d'humor. Haskins centra

EL RENACIMIENTO DEL SIGLO XII
C.H. HASKINS
ÁTICO DE LOS LIBROS
TRAD. CLAUDIA
CASANOVA
408 PÀG./26,50€

cadascun dels capítols en un aspecte de la cultura medieval europea, amb una gran riquesa d'exemples d'arreu d'Europa (Ripoll o Toledo apareixen amb freqüència) i de transcripcions de documentació del període. En aquest darrer punt, aquells que tenim el llatí més rovellat, segurament hauríem agraït alguna traducció més al peu.

A partir de la cort de Carlemany, el llibre ens acompanya al llarg de la lenta recuperació, gràcies als clàssics llatins i a la transmissió àrab a través dels regnes hispànics, d'una sèrie de coneixements fins aleshores oblidats.

Un fenomen pausat, parcial, limitat, fronterer, però imprescindible per entendre el Renaixement posterior i la nostra mateixa civilització i herència clàssica. ♦♦